
Марија М. Станојевић Веселиновић¹⁸
Факултет педагошких наука
Универзитета у Крагујевцу

Стручни рад
Методичка пракса број 1. 2017.
УДК: 37.013
стр. 153 - 160

ICH KANN DEUTSCH SHREIBEN – ПРОБЛЕМИ СА ОРТОГРАФИЈОМ НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА КАО ДРУГОГ СТРАНОГ ЈЕЗИКА КОД СТУДЕНАТА И УЧЕНИКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Резиме: У раду ћемо се бавити приказом како квантитативног тако и квалитативног истраживања Иване Зорице, који је написан на немачком језику, а чији су резултати јако битни за теорију учења и усвајања језика уопште. Ауторка проучава вештину писања на немачком језику студената и покушава да да решење како да се евентуалне грешке превазиђу. Материјал који је подвргнут анализи чине грешке из састава студената који језик уче годинама. У прилогу смо извели и истраживање на корпусу који представља грешке добијене на основу анализе диктата ученика основне школе где су грешке на ортографском нивоу на сличан начин квалификоване и анализиране. Хипотеза од које полазимо у раду јесте да се у страном језику може евидентирати присуство неусвојених елемената из нижих фаза развоја.

Кључне речи: ортографија, грешке, вештина писања, немачки језик.

¹⁸ majastanojevic2@gmail.com

УВОД

Ауторка рада „Probleme mit der Orthografie der serbischsprachigen Deutschlerner“ (Зорица 2009: 83-90) се бави проучавањем вештине писања на немачком језику говорника чији је матерњи језик српски језик и указује на различите типове грешака и начине њиховог превазилажења. Зорица наводи да је само истраживање јако значајно јер стицање потпуне компетенције писања игра важну улогу за наставу немачког језика на факултету где предаје, пре свега због пословне кореспонденције (2009: 83).

Корпус чине грешке добијене на основу 50 састава која су урадили студенти и студенткиње Високе пословне школе струковних студија у Новом Саду. Ово истраживање је ограничено на област ортографских грешака, јер је она тренутно највећи проблем тестиране групе студената. Циљ истраживања није био проналажење узрока грешака у поређењу са матерњим језиком већ утврђивање језичког нивоа на ком је дошло до пропуста. У закључку ћемо поред резултата до којих је дошла Зорица навести и резултате нашег истраживања које смо спровели у циљу потврђивања или оповргавања резултата до којих је ауторка дошла.

Рад се састоји из четири дела:

I ПОЈАМ ГРЕШКЕ

II ПИСАЊЕ КАО ЈЕЗИЧКА АКТИВНОСТ

III ТЕСТИРАНА ГРУПА

IV КОРПУС И ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД ГРЕШАКА

У првом и другом делу објашњава се појам „грешка“ и појам „писање“ као језичка активност. У трећем делу су приказани резултати анкете према самопроцени тестиране групе и њихови задаци док је у четвртном делу реч о корпусу и грешкама које су прикупљене и унесене у табелу. Подаци су статистички обрађени и указују на области у учењу и усвајању страног језика на које се треба више концентрисати у процесу наставе.

Део литературе којим се ауторка послужила у свом раду је Кордер (Corder) *The significance of learner's errors* (1967), Фикс (Fix) „Die Recht Schreibung ferbesern – Zur orthografischen Kompetenz in der Zweitsprache Deutsch“, *Didaktik Deutsch*, затим Келер (Keller) *Zum Begriff des Fehlers im muttersprachlichen Unterricht*

(1980). Појам грешка се употребљава да би окарактерисао једну радњу или да би означио резултате једне радње. Према Кордеру, ученици не могу разликовати грешке које су последице некомпетентности или грешке као што су лапсуси, грешке настале услед непажње. Иако грешке представљају дефицит у овладавању страним језиком, посматране су позитивно као једна од фаза у усвајању страног језика. Грешке се могу класификовати на морфосинтаксичке, лексикосемантичке, прагматичке и садржајне (Зорица 2009: 84). С обзиром на то што се говори о грешкама на различитим нивоима у овом истраживању је акценат на ортографској тачности. С једне стране под писањем се подразумева структурирање духовних радњи, као процеса при којем се писац труди да ономе што жели исказати приђе што ближе да га уреди и структурира, с друге стране писање је објашњено као техника писања од слова до речи. У раду нема говора о развијању или усавршавању вештине писања већ се на примеру писања састава анализирају правописне грешке. Фонографска и ортографска правила треба научити у првој години учења страног језика да би се спречиле грешке при писању састава.

Испитаници су студенти и студенткиње који су похађали први семестар, прву годину студија Високе пословне школе у Новом Саду. Учили су немачки као први страни језик према различитим наставним плановима и сви су имали енглески као други страни језик или у школама или у приватним центрима за учење страног језика. Ниво знања немачког језика је различит. 92% студената је учило немачки језик више од 5 година, 8% студената до 5 година у школама. 6% у овој групи чине они који су провели неко време у детињству у земљи где је немачки језик званични језик и 2% је студирало германистику. Они нису искључени из ове групе. Према једном мини упитнику студенти су се изјашњавали којим од четири вештина (слушање, читање, говорење, писање) на немачком језику они владају. Упитник је показао да 27,5% испитаника зна читати, 35% зна читати и писати, 2,5% зна читати и разуме текстове које слуша, 17,5% зна читати, писати и разуме различите текстове које слуша и 17,5% влада свим вештинама у немачком језику.

Пошто је за истраживање важно писање као језичка вештина, урачунати су само проценти за ту вештину. Према самопроцени групе 70% испитаника зна да пише. Група је имала задатак да напише један слободан састав кући. Циљ писања је био да се утврди у коликој мери су студенти овладали вештином писања и шта им притом прави проблеме.

Корпус садржи 50 састава различите дужине, чији просечни број речи износи 138. За анализу ортографских грешака је употребљен модификовани преглед према М. Фиксу који је направљен специјално за ову групу. Грешке из састава су класификоване у 12 категорија, унете у табелу са примерима.

То су следеће категорије: 1) велико – мало слово (Zu Führen, Für, spass, ende, tausend) представља категорију где студенти највише греше, што чини 52% од укупног броја грешака; 2) разлика das – dass, 0,73%; 3) речи као Weld, genuk, 1,81% ; 4) речи као enliches, Gebeude, 2,18%; 5) неправилно маркирање ненаглашених кратких вокала (Schulle, imer, diennen), 11,63%; 6) ss уместо ß код наглашених (дугих) вокала и дифтонга (Strassen, liess), 3,63%; 7) грешке звучности (heist, Mußeен), 2,54%; 8) неправилно маркирање наглашеног вокала /i/ (giebt, Beispiel), 3,63%; 9) неправилно маркирани наглашени вокали (Supermärckte, Einwoner), 5,09%; 10) остали проблеми на нивоу глас – слово (vorviiegend, Keiser), 3,27%; 11) стране речи (Centrum, Mussik), 7,27%; 12) изостављање слова и умлаута (alteste, Stad), 6,18%.

Све категорије у табели су према стратегијама учења ортографије. Ауторка ове грешке даље дели према томе шта их је узроковало. Примери од 1) до 5) указују на недостатак познавања граматике немачког језика тј. граматичког, морфолошког принципа ортографије. Насупрот томе грешке од 5) до 10) на нивоу слово-глас су настале из мањкавог познавања фонографског принципа ортографије немачког језика. Последње две категорије спадају у остале грешке. Ту се ради о страним речима које се пишу према правилима других језика и зато спадају у остале грешке као и грешке изостављања слова и умлаута које се могу схватити као грешке настале услед непажње. Грешке настале услед недовољног познавања граматичког и морфолошког принципа чине највећи део проблема, процентуално 56,72%, док грешке на нивоу слово-глас 29,79% и стране речи и остале грешке 13,45%. Пошто морфосинтаксичке, лексикосемантичке, прагматичке и садржинске грешке нису од интереса за ово истраживање, оцењивао се само број ортографских грешака. Притом се Зорица служи формулом Карин Клепин (Karin Kleppin) из његовог рада *Fehler und Fehlerkorrektur* из 1998. године ради добијања квоте грешака: $Fq = \frac{F}{100} \times W$.

Добијени резултати показују да група не располаже довољним познавањем правописа немачког језика. Правила писања нису научена у почетној фази, али је исто тако јасно да нису ни усвојена. С обзиром на то што се код језичке способности ради о постојаном кретању могло би бити да су ова правила савладали у почетној фази, али у току процеса учења или заборавили или потиснули.

ПРИЛОГ

Као прилог смо урадили мини-истраживање у циљу успостављања подударности или неслагања са резултатима до којих је дошла ауторка рада који је приказан. Ми смо се у истраживању послужили методом диктата који представља вежбање слушања и писања. Како има више врста диктата, ми ћемо кратко објаснити начин извођења диктата у истраживању који је утврђен као уобичајан. Текст је прочитан три пута, први пут ученици само слушају текст покушавајући да препознају речи, тј. значења речи. Други пут наставник чита мало споријим темпом док ученици записују текст који слушају, притом се не говори где су знаци интерпункције, а последњи пут се чита текст да би ученици допунили речи које су изоставили и провере остале делове текста. Диктат су радили ученици шестог разреда основне школе „Горан Остојић“ у Јагодини којима је немачки други страни језик и уче га две године, док енглески језик уче још од првог разреда основне школе. Корпус обухвата 20 диктата где смо користили лексику која је садржински, лексички и граматички слична са лексиком у свакодневной настави немачког језика. Диктат се састоји од 40 речи. Грешке су класификоване у табеларном прегледу.

Класификација грешака:

Категорије:	Правописне грешке са примером
1) Велико – мало слово	nacht, kakao, Getruken, Morgens
2) Речи у којима су помешана слова на нивоу звучно-беззвучно (/g/ - /k/)	Getrunge
3) Неправилно маркирани кратки ненаглашени вокали	Schulle, hate, vergesen
4) Мешање звучно – беззвучно	Zo, Pauze
5) Неправилно маркиран наглашен вокал /i/	Verlif, di,
6) Неправилно маркирани наглашени вокали и удвојена графема	Füren, einzulegen
7) Остали проблеми на нивоу глас – слово	Main, ainen, vilden, fergessen
8) Изостављање умлаута и слова	Fuhren, abens
9) Стране речи	Schole, schoole.

Подударности са резултатима И. Зорице су очигледне. Инвентарисане грешке се такође могу поделити на основу њиховог настанка у три групе или области. Коо што видимо, узрок прве категорије грешака јесте недостатак у граматичком знању о врстама речи. Главни проблем је у разликовању именица од других врста речи, што је универзално граматичко правило и требало би да буде научено и усвојено већ у матерњем језику. Иако је правило у писању немачког језика да се само именице пишу увек великим словом, проблем лежи у писању великог или малог слова осталих врста речи, те се може рећи да су прве три категорије грешака условљене недовољним познавањем граматике немачког језика. Тако да би оне представљале прву групу са 55,5%. Категорије грешака од 4) до 7) захтевају познавање фонографског принципа ортографије што значи да се у настави више треба концентрисати на изговор и писање. Ове категорије представљају другу групу са 25,5%. У трећу област спадају стране речи и из примера се јасно види да је грешка настала интерференцијом првог страног језика, тј. енглеског где се школа пише ‚school‘. Уз овакав тип грешака у ову групу су инвентарисане и грешке изостављања умлаута и слова настале услед слабе концентрације или непажње и оне процентуално износе 19%.

Ако их представимо процентуално највећи број грешака је направљен у категорији означеној као ‚Велико-мало слово‘ са 33,5%, затим ‚Неправилно маркиран кратак вокал‘ са 20%, ‚Изостављање слова и умлаута‘ са 17,2 %, ‚Неправилно маркиран наглашени вокал /i/‘ са 7,5%, а у категорији ‚Остале грешке‘ спадају 6% од укупног броја грешака. Категорије које процентуално имају по 4% су: ‚Остали проблеми на нивоу глас-слово‘, ‚Неправилно маркирани наглашени вокал и удвојена графема‘ и ‚Мешање звучно-безвучно‘. Категорија ‚Речи са мешањем слова на нивоу звучно-безвучно‘ има 2% и категорија ‚Стране речи‘ 1,8%.

Могли бисмо рећи да се резултати до којих је дошла И. Зорица могу проширити и применити на друге групе. На основу добијених резултата можемо закључити да тестиране групе не располажу вештином писања на неком завидном нивоу већ са пуно недостатака што се немачке ортографије тиче. Груписане категорије грешака према узроку настанка у три области појашњавају где су недостаци и како би требало обликовати наставу немачког језика. У првој фази учења треба се више концентрисати на граматичко-морфолошка правила. У другој и трећој фази би требало усмерити процес учења на разлике између изговора и писања, након чега треба стално понављати и вежбати писање путем диктат и састава како би се коначно научена правила и усвојила. На основу наведених примера не можемо, а да не напоменемо да одређене грешке представљају и негативни трансфер из матерњег језика, како се у српском језику пише онако као

што се изговара, али и недостаци у познавању врста речи указују да оно што се не научи у матерњем језику има утицаја и на учење и усвајање страних језика, те би се у поправљању грешака морало кренути од места где је начињен пропуст. Ово истраживање би могло бити потврда једне од тврдњи у *Хипотези природног редоследа*, једној од пет хипотеза Стивена Крешена (Stephen Krashen) 1982. год. где се тврди да се у другом језику може евидентирати присуство неусвојених елемената из нижих фаза развоја. Да ли долази до фосилизације једном погрешно наученог и усвојеног у језику или се ипак може сталним понављањем кориговати је тема која захтева неко друго истраживање.

Литература

1. Бугарски 2009: R. Bugarski, *Evropa u jeziku*, Beograd : XX vek.
2. Бугарски 2005 (а): R. Bugarski, *Jezik i kultura*, Beograd: Biblioteka XX vek.
3. Драгићевић 2007: R. Dragičević, *Leksikologija srpskog jezika*, Beograd: Zavod za udžbenike.
4. Зорица 2009: Zorica, Ivana, „Probleme mit der Orthografie der serbischsprachigen Deutschlerner“, *PHILOLOGIA - Naučno-stručni časopis za jezik, književnost i kulturu*, Beograd, 2009, 83- 90, http://www.philologia.org.rs/Files/broj_7.pdf, 6.6.2011.
5. Клепин 1998: Karin Kleppin, *Fehler und Fehlerkorrektur*, Berlin : Langenscheidt.
6. Крешен 1982: Stephen Krashen, Heidi Dulay, Marina Burt, *Laguage two*, New York : Oxford University Press.
7. Крешен 1981: Stephen Krashen et al, *The natural approach : language acquisition in the classroom*, New Jersey: Alemany Press
8. Петаков 2001: Petakov V. M. *Disgrafija i kvalitet rukopisa*, *Pedagogija : časopis Saveza pedagoških društava Jugoslavije*, str. 134-145 : Graf.prikazi.
9. Ђирковић - Миладиновић 2014: Ivana Ćirković-Miladinović, *Zastupljenost afektivnih strategija učenja engleskog jezika kod studenata na nematičnim fakultetima*, Novi Sad : Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu.
10. Ђирковић - Миладиновић 2014 (а): Ćirkovic-Miladinovic, I. *Strategy Research in ELT: The Benefits for the Teacher*. ISBN: 978-3-659-57760-4. Publisher: Saarbrucken, Deutchland: LAP Lambert Academic Publishing.
11. Хелбиг/Буша 2001: G. Helbig/J. Buscha, *Deutsche Grammatik*, Berlin; München: Langenscheidt KG.

Marija M. Stanojevic Veselinovic
Faculty of Pedagogical Sciences Jagodina
University of Kragujevac

IH KAN DEUTSCH SHREIBEN - PROBLEMS SA ORTHOGRAPHY OF GERMAN
LANGUAGE AS ANOTHER FOREIGN LANGUAGES WITH STUDENTS AND STUDENTS
ELEMENTARY SCHOOLS

Summary: In this paper we will deal with the presentation of both quantitative and qualitative research by Ivana Zorica, written in German, whose results are very important for the theory of learning and the adoption of languages in general. The author studies the German writing skills and tries to solve how any mistakes can be overcome. Material subjected to analysis makes mistakes from the composition of students who learn the language for years. In addition, we also carried out research at the corpus that presents errors based on the analysis of dictates of elementary school students, where errors at the orthographic level are similarly qualified and analyzed. The hypothesis from which we begin to work is that in the foreign language the presence of unassigned elements from the lower stages of development can be evindicated.

Key words: orthography, mistakes, writing skills, German language.

Раг је примљен 28. 11. 2016. године, а рецензиран 03. 04. 2017. године.